

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح اصلاح بند (ب) ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده»

سید محسن روحانی^۱، هادی ترابی فر، سیدعلی روحانی^۲، سید آقا محمدحسین تجریشی^۳، محمد بزرگر خسروی^۴

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۷۹۹

شماره چاپ:

۱۲۱۳

معاونت پژوهش‌های
اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۳۰۱۸۶۵۵

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱۰/۱۷

دفتر مطالعات بخش عمومی

مقدمه

قانون دائمی مالیات بر ارزش افزوده در خردادماه ۱۴۰۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. به موجب ماده (۳۹) این قانون سهم شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری به ترتیب ذیل تعیین می‌شود:

الف) عوارض و جریمه‌های مربوط به ماده (۷)^۵ و بندهای (ب)^۶ و (پ)^۷ ماده (۲۶) این قانون

• نود درصد (۹۰٪) براساس شاخص جمعیت میان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، اداره امور عشایر هر شهرستان (سهم مناطق عشایری) و فرمانداری‌های همان استان (سهم روستاهای فاقد دهیاری)

• ده درصد (۱۰٪) براساس شاخص‌های توسعه‌نیافتگی بین شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، اداره امور عشایر شهرستان (سهم مناطق عشایری) و روستاهای فاقد دهیاری (به حساب فرمانداری‌ها)

ب) عوارض و جریمه‌های مربوط به بندهای (الف)^۸ و (ت)^۹ ماده (۲۶) و ماده (۲۸)^{۱۰} این قانون

• صد درصد (۱۰۰٪) آن براساس شاخص جمعیت میان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری به این ترتیب، براساس بند (ب) ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده، سهم شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری، صرفاً براساس شاخص جمعیت میان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها توزیع می‌گردد.

محوریت شاخص جمعیت در توزیع عوارض سبب شده است که بسیاری از شهرداری‌های شهرهای کوچک و نیز همه روستاها سهم کمی از عوارض موضوع بند (ب) ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده را دریافت کنند و شهرهای پرجمعیت و کلان‌شهرها که عمدتاً برخوردارتر هستند، از سهم بیشتری از عوارض استفاده نمایند.

بنابراین در راستای افزایش سهم شهرهای کوچک و روستاها از مجموع عوارض دریافتی و با استناد به بند (ب) ماده (۶) قانون برنامه ششم توسعه، طرح اصلاح بند (ب) ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شد. در گزارش کمیسیون اقتصادی پیشنهاد شده است که در بند مذکور، عبارت «براساس شاخص جمعیت» به عبارت «به نسبت دوازده درصد کلان‌شهرها، پنجاه‌وسه درصد سایر شهرها و سی‌وپنج درصد روستاها براساس شاخص جمعیت و توسعه‌نیافتگی» اصلاح شود.

۱. تهیه و تدوین

۲. ناظران علمی

۳. همکار

۴. اظهار نظرکننده

۵. مالیات و عوارض کالاها و خدمات مشمول نرخ ۹ واحد درصد.

۶. مالیات و عوارض مربوط به طلا، جواهر و پلاتین.

۷. مالیات و عوارض مربوط به نوشابه‌های قندی گازدار و بدون گاز و سایر کالاهای آسیب‌رسان به سلامت.

۸. مالیات و عوارض کالاهای نفتی.

۹. مالیات و عوارض انواع سیگار و محصولات دخانی.

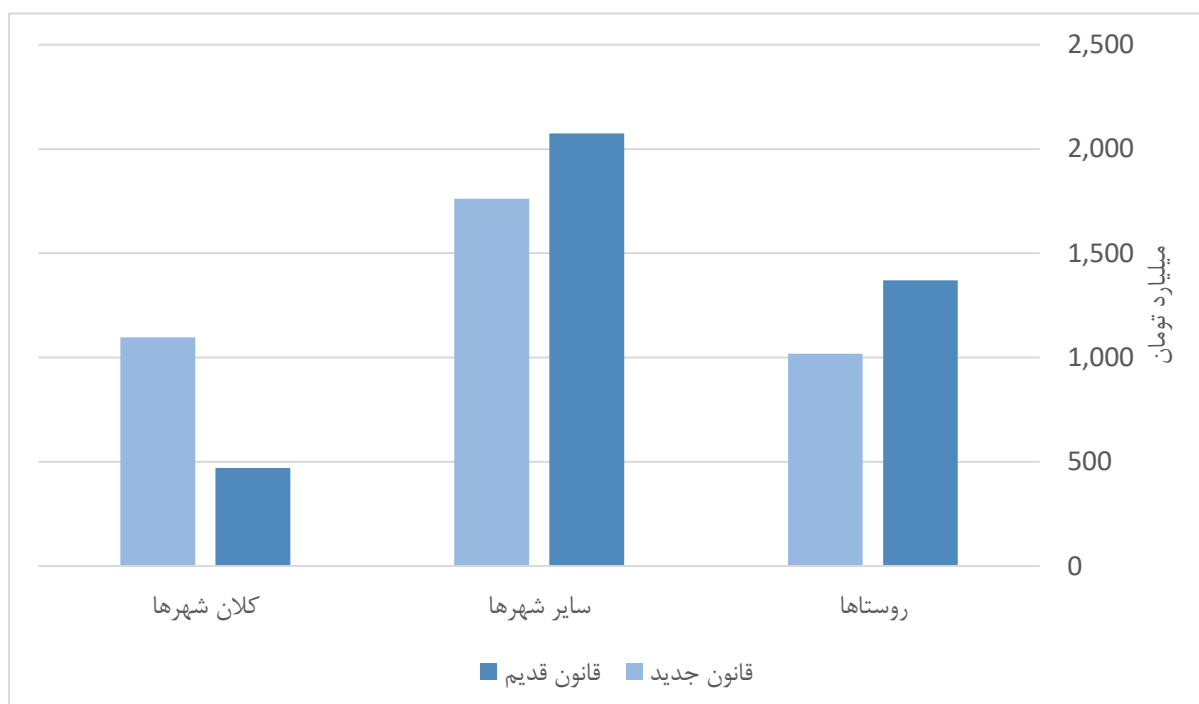
۱۰. مالیات و عوارض شماره‌گذاری انواع خودروهای سبک و سنگین و موتورسیکلت.

نقد و بررسی

همان‌طور که پیش از این بیان شد براساس بند (ب) ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش‌افزوده، محوریت شاخص جمعیت در توزیع عوارض سبب شده است که بسیاری از شهرداری‌های شهرهای کوچک و نیز همه روستاها سهم کمی از عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش‌افزوده را دریافت کنند و شهرهای پرجمعیت و کلان‌شهرها که عمدتاً برخوردارتر هستند، از سهم بیشتری از عوارض استفاده کنند. این درحالی است که پیش از اجرای قانون جدید مالیات بر ارزش‌افزوده توزیع عوارض موضوع بند (ب) ماده (۳۹) براساس قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران توسعه صورت می‌گرفته است. به‌موجب جزء (۲) بند (ب) ماده (۶) قانون برنامه ششم توسعه عوارض موضوع بندهای (ب)،^۱ (ج)^۲ و (د)^۳ ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش‌افزوده (مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷) و همچنین عوارض ارزش‌افزوده گاز طبیعی موضوع قانون مذکور و عوارض شماره‌گذاری خودروهای موضوع بند (ج) ماده (۴۳) قانون مذکور به نسبت (۰.۱۲٪) سهم کلان‌شهرها، (۰.۵۳٪) سایر شهرها و (۰.۳۵٪) روستاها و مناطق عشایری براساس شاخص‌هایی که به‌موجب دستورالعملی که توسط سازمان و وزارت کشور ابلاغ می‌شود، محاسبه و بین تمام شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و مناطق عشایری توزیع می‌شده است.

در نمودار زیر توزیع عوارض براساس قانون برنامه ششم و قانون مالیات بر ارزش‌افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ با یکدیگر مقایسه شده است:

نمودار ۱. مقایسه مقدار واریزی عوارض در قانون برنامه ششم و مالیات بر ارزش‌افزوده جدید (بند (ب) ماده (۳۹))

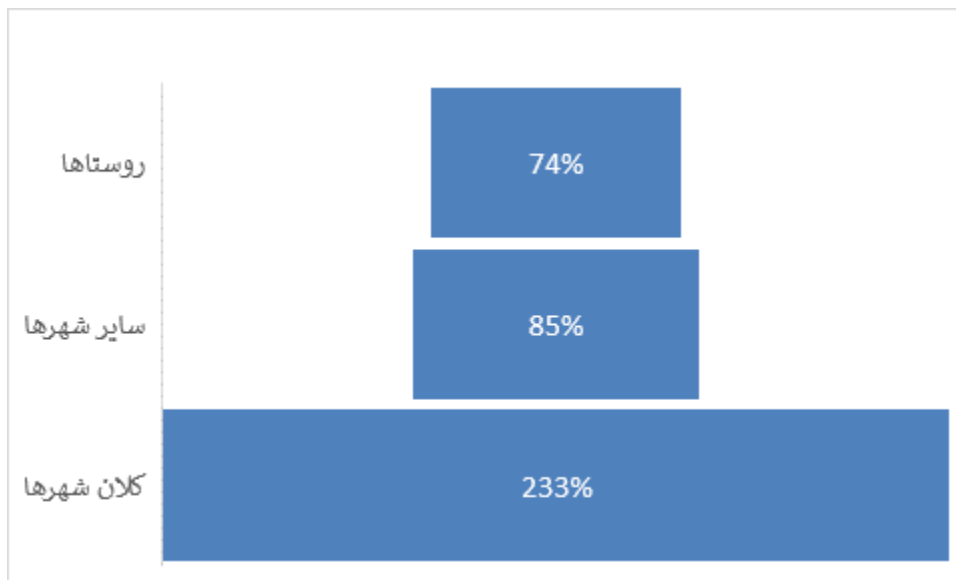
مآخذ: محاسبات گزارش و وصولی عوارض در چهارماهه نخست سال ۱۴۰۱.

در این نمودار عوارض وصولی ۴ ماهه نخست سال ۱۴۰۱ به دو روش متناسب با قانون جدید مالیات بر ارزش‌افزوده و قانون برنامه ششم توزیع شده است. همان‌طور که قابل مشاهده است سهم کلان‌شهرها براساس قانون جدید مالیات بر ارزش‌افزوده تغییر چشمگیری داشته است

۱. انواع سیگار و محصولات دخانی.
۲. انواع بنزین و سوخت هواپیما.
۳. نفت سفید و نفت گاز و نفت کوره.

ضمن آنکه در قانون جدید سهم سایر شهرها و روستاها کاهش یافته است. در نمودار ۲ میزان رشد عوارض موضوع بند (ب) ماده (۳۹) در قانون جدید مالیات بر ارزش افزوده نسبت به قانون برنامه ششم مشخص شده است.

نمودار ۲. مقایسه نسبت سهم عوارض موضوع بند (ب) ماده (۳۹) در قانون جدید نسبت به قانون برنامه ششم

مأخذ: همان.

بنابراین با توجه به اینکه این بخش از درآمد عوارض در شهرداری‌ها و دهیاری‌ها صرف هزینه‌های جاری از جمله حقوق و دستمزد می‌شود لذا ضروری است سهم مناطقی که براساس قانون جدید به شدت کاهش یافته است جبران شود. از آنجا که پیشنهاد طرح مذکور بسیار نزدیک به حکم قانون برنامه ششم توسعه بوده و چندین سال اجرا شده است، لذا پیشنهاد مورد نظر طرح مناسب بوده و می‌تواند موجب بهبود توزیع عوارض بین مناطق مختلف شود. پس از بررسی این طرح در کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، طرح با تغییراتی جزئی مورد تصویب قرار گرفت. حکم مصوب در کمیسیون اقتصادی به شرح ذیل است:

در بند (ب) ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۴۰۰/۳/۲ عبارت «به نسبت دوازده درصد (۱۲٪) سهم کلان شهرها، پنجاه و سه درصد (۵۳٪) سهم سایر شهرها و سی و پنج درصد (۳۵٪) روستاها و مناطق عشایری و براساس شاخص‌های جمعیت و توسعه نیافتگی مذکور در بند (الف) این ماده توزیع گردد. دستورالعمل اجرایی این بند توسط وزارت کشور با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و ابلاغ می‌شود» جایگزین عبارت «براساس شاخص جمعیت میان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری توزیع گردد» می‌شود.

جمع‌بندی و پیشنهاد

براساس بند (ب) ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۴۰۰/۳/۲ سهم شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری، براساس شاخص جمعیت میان آنها توزیع می‌گردد. توزیع براساس شاخص جمعیت منتج به این مسئله شده است که بسیاری از شهرداری‌های شهرهای کوچک و همه روستاها از سهم عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده نسبت به قبل از اصلاح قانون، نسبت کمتری از عوارض را دریافت نموده و شهرهای دارای جمعیت بیشتر که اکثراً برخوردار هستند از سهم بیشتری استفاده کنند. بنابراین با توجه به اینکه

درآمد عوارض از این محل (بند (ب) ماده (۳۹)) در شهرداری‌ها و دهیاری‌ها صرف هزینه‌های جاری از جمله حقوق و دستمزد می‌شود، لذا ضروری است سهم مناطقی که براساس قانون جدید به شدت کاهش یافته است جبران شود. از آنجا که پیشنهاد طرح مذکور بسیار نزدیک به حکم قانون برنامه ششم توسعه بوده و چندین سال مورد اجرا قرار گرفته است لذا پیشنهاد مورد نظر کمیسیون اقتصادی مناسب بوده و می‌تواند موجب بهبود توزیع عوارض بین مناطق مختلف شود. شایان ذکر است که این پیشنهاد از حیث تطابق با اصل چهل‌وهشتم قانون اساسی محل تأمل است.

شماره ماده	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون
ماده واحد	✓			

شماره ماده	مصوبه کمیسیون	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
واحد	در بند «ب» ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۴۰۰/۳/۲ عبارت «به نسبت دوازده درصد (۱۲٪) سهم کلان‌شهرها، پنجاه و سه درصد (۵۳٪) سهم سایر شهرها و سی و پنج درصد (۳۵٪) روستاها و مناطق عشایری و براساس شاخص‌های جمعیت و توسعه نیافتگی مذکور در بند (الف) این ماده توزیع گردد. دستورالعمل اجرایی این بند توسط وزارت کشور با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و ابلاغ می‌شود» جایگزین عبارت «براساس شاخص جمعیت میان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری توزیع گردد» می‌شود.	✓				توزیع براساس شاخص جمعیت منتج به این مسئله شده است که بسیاری از شهرداری‌های شهرهای کوچک و همه روستاها از سهم عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده نسبت به قبل از اصلاح قانون، نسبت کمتری از عوارض را دریافت نمایند. از آنجا که پیشنهاد طرح مذکور بسیار نزدیک به حکم قانون برنامه ششم توسعه بوده و چندین سال مورد اجرا قرار گرفته است لذا پیشنهاد مورد نظر کمیسیون اقتصادی مناسب بوده و می‌تواند موجب بهبود توزیع عوارض بین مناطق مختلف شود.	